

Lapset ja nuoret korona-aikana: havaintoja, huomiota ja kyselytutkimuksen tuloksia

Mikko Salasuo

Talous- ja sosiaalhistorian dosentti

Vastaava tutkija

Nuorisotutkimusverkosto

Esityksen näkökulma ja aihe

Kulmia ja näkökulmia lapsia ja nuoria koskeviin kysymyksiin korona-aikana

- 1) Esitän joitain yleisiä huomiota lapsia ja nuoria korona-aikana koskevasta julkisesta keskustelusta.
- 2) Puhun lyhyesti sellaisista lapsia ja nuoria koskevistä korona-ajan havainnoista, jotka herättävät erityistä huolta.
- 3) Esittelen Nuorisotutkimusverkoston korona-tiedonkeruun tuloksia – kahtena eri ajankohtana (syksy 2020 ja kesä 2021) nuorilta on kysytty kokemuksia korona-ajasta – ja pohdin tulosten merkityksiä.

Tärkeä nosto: Keskimäärin lapset ja nuoret ovat selvinneet korona-ajasta hyvin ja varsin pienillä ”kolhuilla”!!!

Huomiota lapsia ja nuoria korona-aikana koskevasta julkisesta keskustelusta

Korona-aikana lapsista ja nuorista on puhuttu julkisuudessa paljon. Eniten keskustelua käytiin heti pandemian alussa keväällä 2020 ja alkuvuodesta 2021.

Näkyviä aiheita ovat olleet mm. oppimisvaje ja etäkoulu, mielenterveyteen liittyvät kysymykset sekä harrastuksia koskevat rajoitukset.

Sen sijaan vähemmän on keskusteltu esimerkiksi palveluiden tarpeesta ja saatavuudesta, erityisnuorten hyvinvoinnista tai nuorisotalojen sulkemisesta.

Hyvää keskustelussa on ollut, että lasten ja nuorten asiat ovat olleen paljon näkyvissä – nuorisokysymyksiä on noussut julkisen keskustelun kautta politiikan agendalle.

Huonoa taas se, että eniten keskustelua on käyty niiden nuorten tilanteesta, joiden hyvinvointi ei ole suuresti vaarantunut.

Eniten äänessä ovat olleet nuorille harrastuspalveluita tarjoavien eturyhmien lobbarit, kun taas heikommassa asemassa olevien nuorten edunvalvonta ei ole näkynyt niin hyvin julkisessa keskustelussa – tätä voi pitää jonkinlaisena epäonnistumisena (vrt. poliitikkojen lausunnot ja puheet).

Huolestuttavia havaintoja ja seurattavia ilmiöitä

Suomalaisia sukupolvia koskevan tutkimustiedon mukaan syvän kriisin (nälkä, lama, sodat, talous, terveys) ajoittuminen nuoruusvuosiin saattaa suistaa socialisaation raiteiltaan ja aikuisuudessa tarvittavia pääomia jää omaksumatta: sukupolvi ”jähmettyy” paikalleen. Koronakriisi voi olla pitkittyessään potentiaalisesti kolmas (muut suku ja yhteiskunnallinen sukupolvi) muuttuja, sykäys, joka jättää pysyvän jäljen nuoreen sukupolveen.

Osaammeko paikantaa ”jähmettymisiä”?

Huolestuttavia havaintoja ja seurattavia ilmiöitä

Eräs ”jähmettymisen” kohta voi löytyä häiriöistä nuoruuden siirtymissä. Kansainvälisessä kirjallisuudessa on arveltu, että juuri nuoruuden siirtymien häiriintyminen aiheuttaa korona-ajan pitkäaikaisia vaikutuksia (mm. Mont’Alvao, Aronson and Mortimer 2021).

Esimerkiksi: Kotoa muuttaminen erityisen tärkeä suomalaisille nuorille. Olemassa oleva tutkimustieto viittaa siihen, että nimenomaan tässä siirtymässä olevat nuoret ovat kokeneet korona-ajan kaikkein voimakkaimmin: yksinäisyys, sosiaalisten kontaktien puuttuminen.

Huolestuttavia havaintoja ja seurattavia ilmiöitä: eräs keskustelu ja reflektio

(Odotetut?!) Signaalit nuorten väkivallasta ja häiriökäyttäytymisestä ja keskustelu nuorisojengeistä – näissä myös ylitulkinnan vaara:

”Perusmuotoiset ja törkeät pahoinpitelyt ovat vähentyneet selvästi vuoteen 2006 verrattuna, mutta viime vuosien aikana positiivinen kehitys näyttää pysähtyneen ja etenkin perusmuotoisten pahoinpitelyjen määrä on kasvanut.”

”Myös poliisin selvittämät ryöstöt (ml. törkeä ryöstö) ovat yleistyneet selvästi: vuonna 2019 ryöstöistä epäiltyjä oli yli sata enemmän kuin edellisenä vuonna ja kasvu jatkui myös viime vuonna”.

”Sekä nuorten tekemät pahoinpitelyt että aseiden kantaminen julkisella paikalla (tieto olemassa vasta vuodesta 2012 lähtien) muuttuivat seurannan aikana harvinaisemmiksi, mutta positiivinen kehitys ei jatkunut enää viime vuonna. Uhkaamalla varastaminen sen sijaan lisääntyi hieman seurannan alkuun verrattuna, mutta säilyi erittäin harvinaisena. Vuoden 2020 tulokset eivät eronneet neljän vuoden takaisista tuloksista minkään tekotyypin osalta”.

Lähde: Suonpää & Kaakinen (2021)

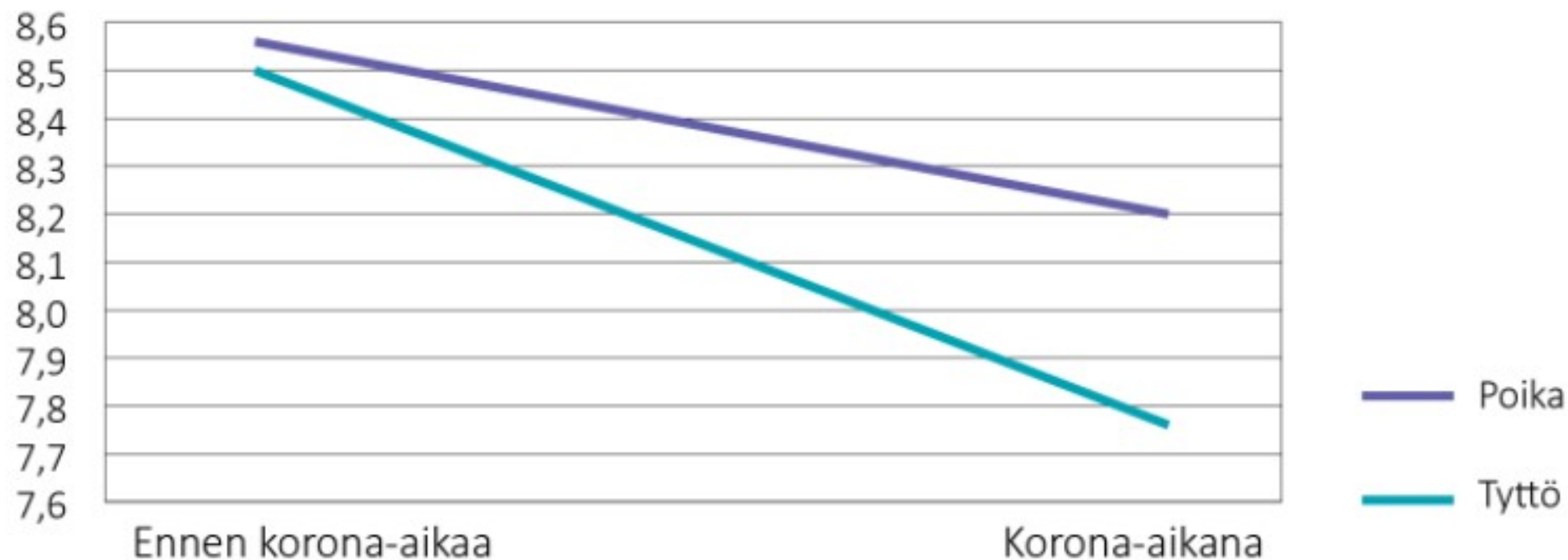
Nuorisotutkimusverkoston korona-tiedonkeruun tuloksia

”Poikkeusolot – nuorten arki koronan keskellä” on tutkimushanke, jonka tuloksista saa varsin hyvän kuvan nuorten kokemuksista poikkeusoloista (N=1001, 12-25-vuotiasta nuorta).

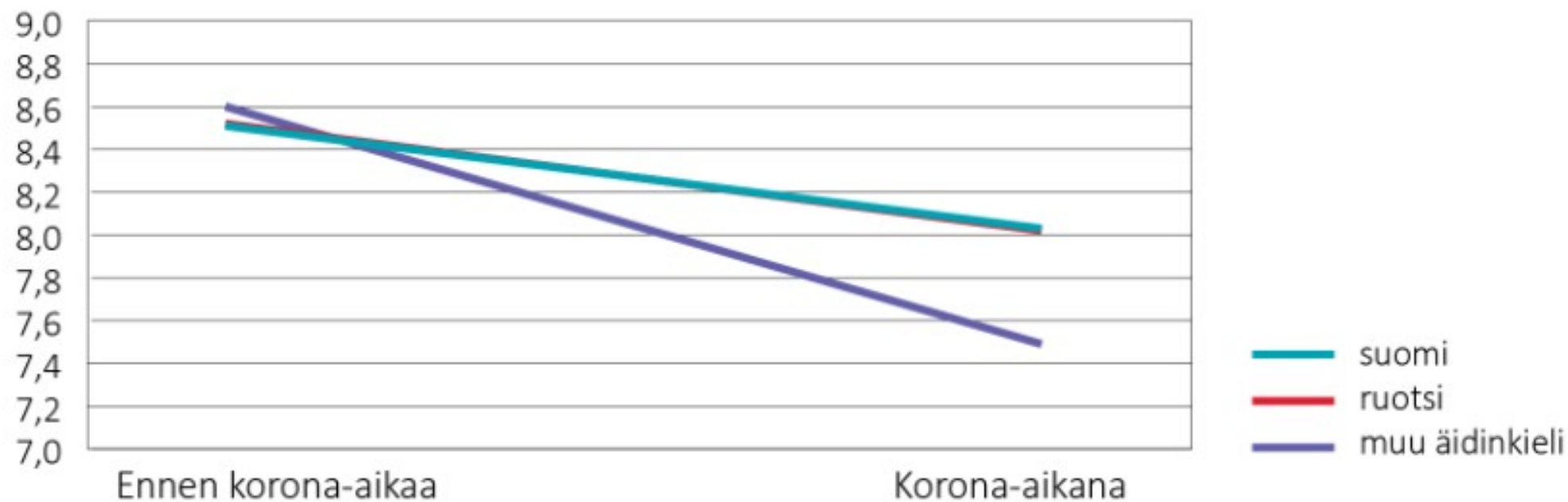
Aineistoa on nyt kerätty kahdesti (syksyllä 2020 ja kesällä 2021 ja meneillään 3 kierros).

On erikseen syytä alleviivata, ettei tutkimuksessa käytetyin määrällisin menetelmin tavoiteta marginaaleja: tulokset kertovat siis yleisellä tasolla nuorten kokemuksista korona-aikana.

Tyytyväisyys elämään ennen koronapandemiaa ja sen aikana. 15–25-vuotiaiden kouluarvosanojen 4–10 keskiarvot sukupuolittain.

**Tyytyväisyys elämään ennen koronapandemiaa ja sen aikana.
 15–25-vuotiaiden kouluarvosanojen 4–10 keskiarvot äidinkielen mukaan.**

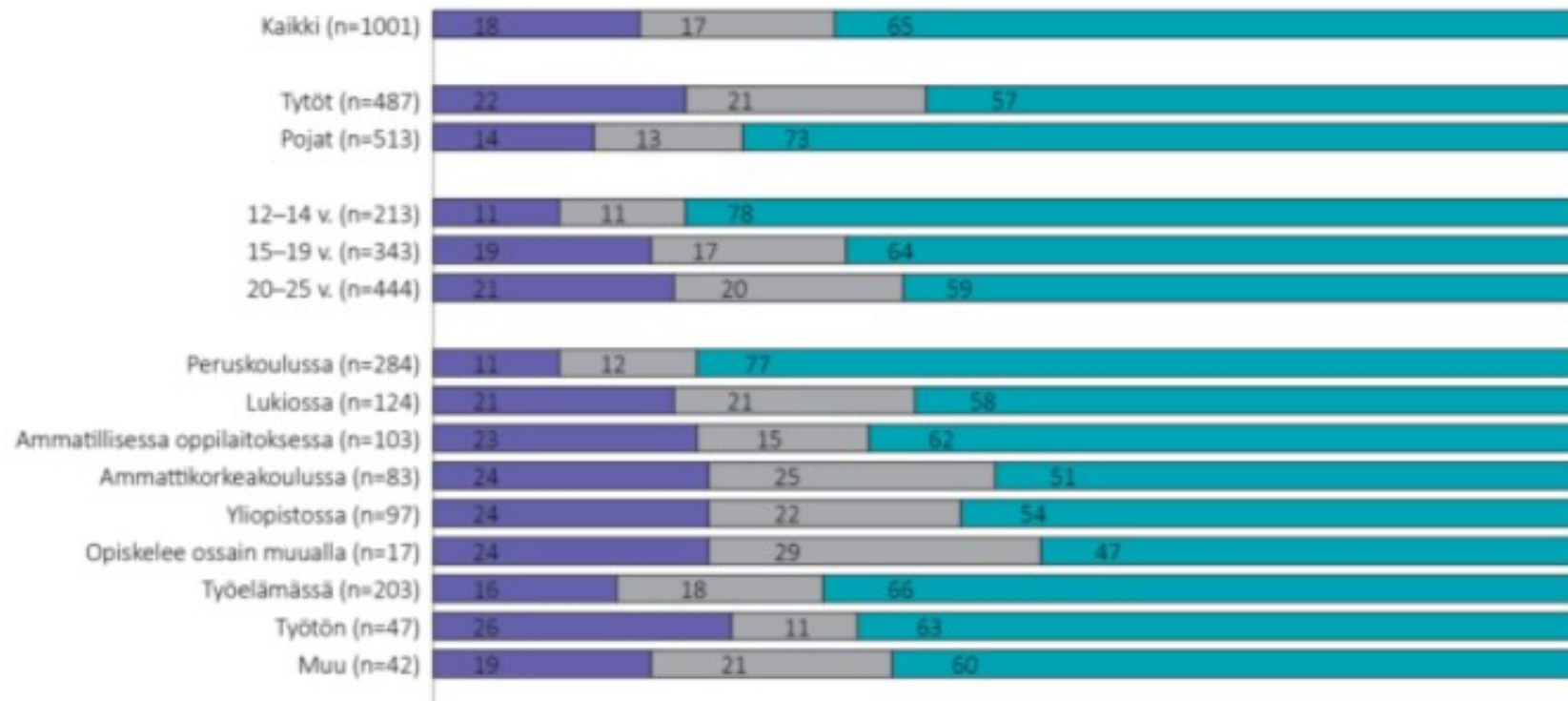

Olen kokenut itseni yksinäiseksi korona-aikana (%)

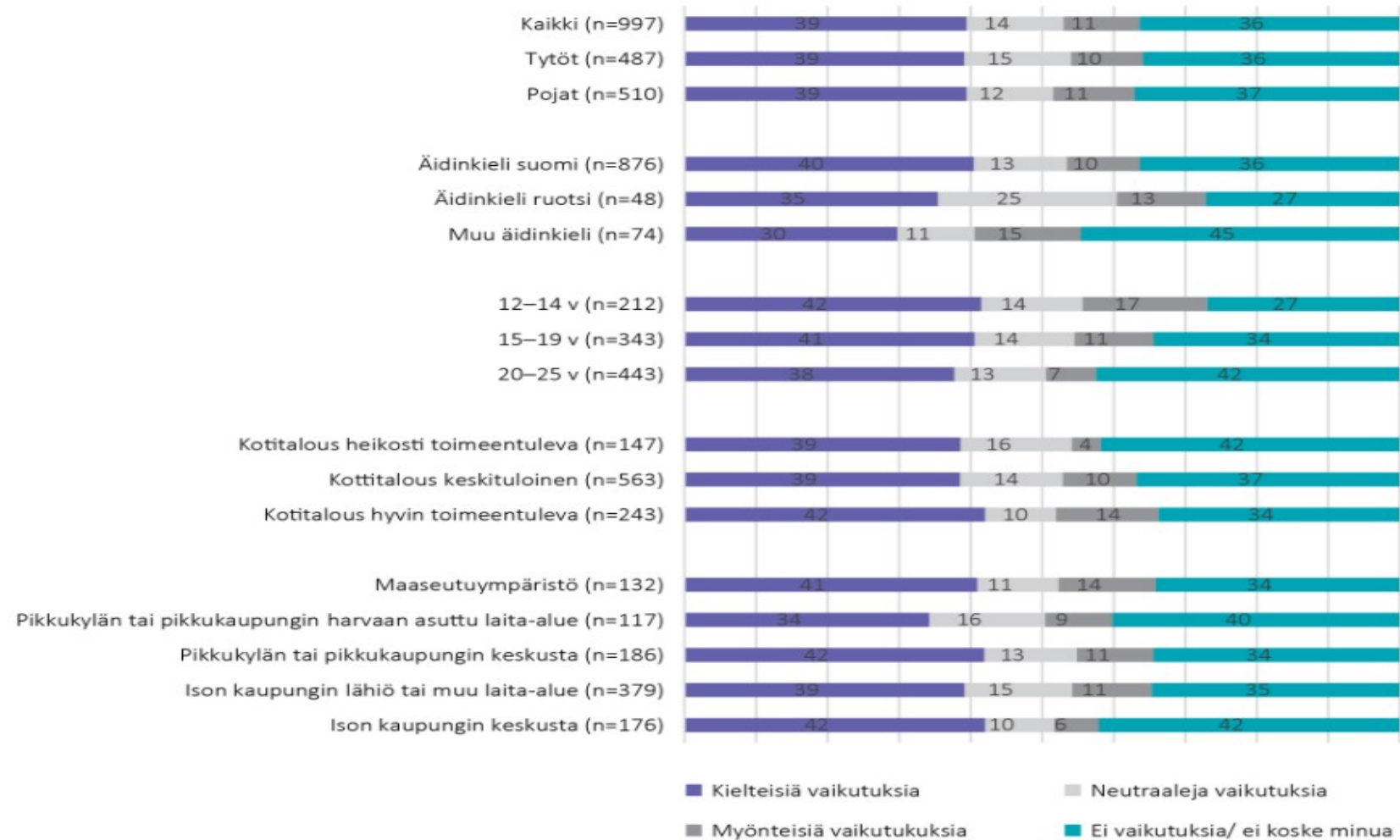
Sukupuoli

Ikäryhmä

Pääasiallinen toiminta

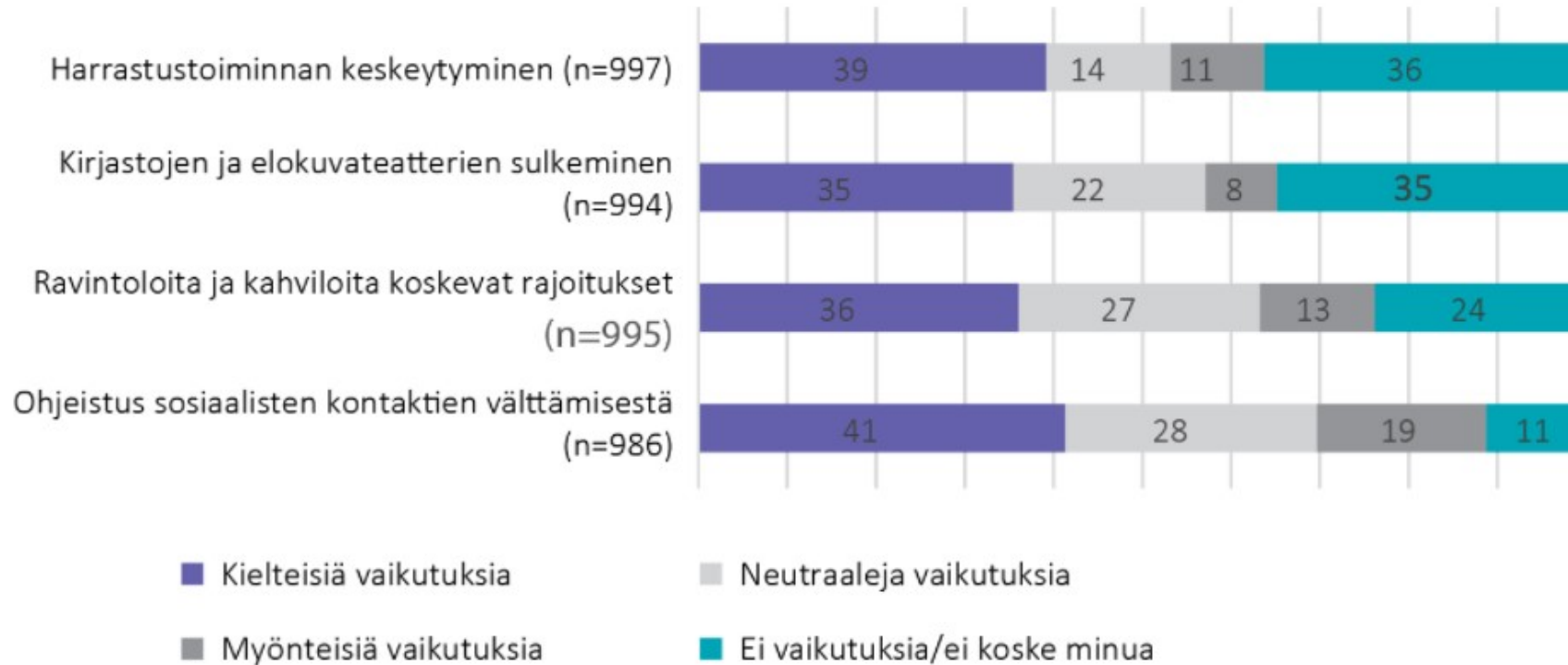

KUVIO 3. Harrastustoiminnan keskeytymisen vaikutukset omaan elämään (%)

Kuvio 3. Kokemus harrastustoiminnan keskeytymisen vaikutuksista omaan elämään.

KUVIO 4. Kokemus eri rajoitustoimien vaikutuksesta omaan elämään (%)

KUVIO 4. Kokemus eri rajoitustoimien vaikutuksesta omaan elämään.

Suuri osa nuorista on kokenut korona-ajan kielteisesti ja se on haitannut erityisesti sosiaalista elämää, mutta lasku esimerkiksi elämäntyytyväisyydessä ja tyytyväisyydessä vapaa-aikaan on varsin vähäinen.

Julkinen keskustelussa on korostettu tiettyjä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ulottuvuuksia, mutta heikommassa asemassa olevien edunvalvonta on ainakin julkisessa keskustelussa jäänyt vähemmälle.

Yleiskuva on varsin myönteinen ja palvelujärjestelmä vaikuttaa toimineen nuorten kokemusten perusteella olosuhteisiin nähden hyvin.

Korona-ajan ongelmat kasautuvat tietyille nuorille – emmekä vielä tiedä tarkalleen, millaisia seurauksia poikkeusoloilla on ollut – missä jähmettymisiä on mahdollisesti tapahtunut. Löydämmekö sosialisatiohäiriöt ja miten ne korjataan?

- Koronan ajoittuminen elämänkulun kriittiseen kohtaan?
- Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemusten vahvistuminen?
- Siirtymien häiriintyminen?